

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Ḥamishah shiṭot

Nachmanides, Moses

Zultsbakh, 1762

VD18 15256944

ררוב הז קרפ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10835

חרושי סנהדרין לקומים מהרמב"ן ז"ל פרק זה בורר

וממחה של פלוני וזה אומר לפני פלוני שגדול ממנו שומעין לזה שאמר
 כהלכה שנאמר לך נדק חרדוף הלך אחר בית דין ופי' בחלקו
 בכרייה של בית דין אחר זה בורר לו אחר של ערכאות וזה אומר איני
 דן אלא לפני מומחין לא כל הימיו שמוסל דינו של חברו אלא יברור
 הוא לעלמו המומחה וישבו שניהם עם השלש בדיון ואפילו מלוה לא מני
 מעבד והיינו סיפא דמתניתין והכמים אומרים אימתי וכו' והני מילי
 בדיון של ערכאות דמתוך טרגולין ליכא בדיון מי אכשר דלא בקיאי בדיני
 אבל בירר לו אה' מיוסבי קטנות שומעין לזה שאומר לפני מומחין דהא
 קאמרי רבנן טמא לא כל הימיו שמוסל דיון שהמוחה רבים עליהם
 הא לא המהוהו רבים פוסלו . ויש מפרשים דערכאות גריעי משאר
 הדיוטות ולא מילתא היא דהא לא מתעטיין מיניהו כגולה שמעתא
 אלא מומחין מהם ועוד דיון של עלמו גמי פוסל לרבי האיר ולרבנן עד
 גמר דין . ועוד שאין הרבים מומחין עליהם דרבי קמח וכו' אמרו בירושלמי מומחה
 סדום אלא כדפרישית . וכל הנך מילי כששניהן רועין לכא לבית דין
 אלא מה בורר זה בורר אבל כשאין שניהם רועין אלא אח' מוכח לפני
 בית דין ואח' מסרב לרדן עמו כלל כל שלשה אפילו יושבי קטנות כופין
 ודנין אותו ודיניהם דין וכן יחיד מומחה כופה ודן ואף על גב דלא קלמה
 עליהו כלל והני שמעתתא דברך קמח וכו' אמרו בירושלמי מומחה
 ככפך ודן דינו דין וה' ללשון ומלחתי בירושלמי אומר רבי אלעזר זה
 אומר בטבריא וזה אומר בכפרי שומעין לזה שאומר בטבריא כלות שהוא
 מקום הוה' כדאמרינן בגמרא לקמן ואפילו הוא בטבריא והוא בכפרי
 כלומר מבית דין גדול לקטן . אחר רבי הלכך כד יומר ר' אלעזר זה
 אומר בטבריא וזה אומר בכפרי דליון דהוון יתיבין בחדא משכנא חפה
 ולכה תשעה מילין מכה ולכה תשעה מילין זה אומר בטבריא וזה אומר
 בכפרי שומעין לזה שאומר בטבריא א"ר יוסה וששמע מניה תרין בדי
 נש דהוון לון דין בטבריא זה אומר בבית דין גדול זה אומר בבית דין קטן
 שומעין לזה שאומר בבית דין גדול שמעין מינה דבעיר אחת הולכין מן
 המומחה לגדול ממנו ועל הדרך שפירשתי למעלה והיו יודע שכל מומחה
 האמור בשמועה זו הוא מומחה לרבים ואינו הסמוך כ"ל אלא דגמיר
 וסביר בלחוד וכשר הוא לדון בדיני ממונות בימי' כדפי' בפרק קמח
 דיני ממונות בשלש ואם היה מומחה לרבים דן אפילו ביחודי ופירש'י
 ז"ל דכתיב בלדק תשפט עמיתך וקסבר אין עירוב פרשיות כתוב כאן
 וזה אינו נכון דאם כן תימא תיבוי מיתבא דמחן דאמר עירוב פרשיות
 כתוב כאן ואמאי לא תיתבוי גינה בגמרא וקיימת לן גמי דהלכתא
 עירוב פרשיות כתוב כאן ועוד יש לתמוה עליו ז"ל שהרי מומחה לרבים
 האמור כאן אינו אלא הדיוט של תורה כלומר שאינו בסמך בר' ומן
 התורה בשאר יחידים הוא ואפשר שגא הרב ז"ל לומר דימי' הדיוט כשר
 מן התורה בהודאות והלואות מדכתיב בלדק תשפט עמיתך אלא שגורו
 בו משום יושבי קטנות דהא אף היה מומחה לרבים וידוע שאינו מיוסבי
 הקטנות ומוקמינן לה לדיוט דלורייא ודן אפילו ביחודי . מכל מקום
 אינו נכון להעמי' בדיני' כדברי רב אחא בלדק וכל ספן שאין הלכה
 כמותו אלא דיני ממונות בשלש ואם היה מומחה לרבים בימי' דברי
 הכל היא כמחן דאמר אין עירוב פרשיות כתוב כאן יחיד מומחה דינא
 ושלש תקנתא גזירה משום ושבי קטנות למחן דאמר עירוב פרשיות
 כתוב כאן כולה תקנתא כפס סהכסיר בשלש שלא תגעול דלת בפני לוויין
 הכסירו בימי' מומחה לרבים דקא גמיר טפי מיניהו וסביר כרב נחמן
 ואף על פי שהוה הדיוט של תורה . ויש אומרים דלרב אחא ברבי דרב
 יוקא אפילו תימא עירוב פרשיות כתוב כאן חד כשר דגלי רחמנא בלדק
 תשפט עמיתך וכן אני סובר דלרבה ורבי אבהו אפילו תימא אין עירוב
 פרשיות כתוב כאן בעיני' שלשה ומומחין דגלי רחמנא בגזולות וה' ע
 לכולהו דיני ממונות ואכולה משפטים כתיב לפנייהם ולא לפני הדיוטות .
 והא דאיתא לשל' אין עירוב פרשיות כתוב כאן שלשה למה לי ופריך
 לטולס קסבר עירוב פרשיות כתוב כאן ולא מתרן לעולם אין עירוב
 פרשיות כתוב כאן אלא שנלמד מגזולת הוא הדיון והוא הטעם אלא
 שיטה נקט דלירוב פרשיות כאן ע"כ לר' שלשה ומומחין דלכתי
 לא סלקא דעתין דרב אחא וזו דרך מחודד דמשמע ודאי דלגונתא
 שנים שדנו לא פלוגתא דעירוב פרשיות הוא דלא מסיימין עלה
 איבא בניהו דרמי בר חמא דאמר ארבעה שומרין לרביין כפירה
 והודאה במקנה כדאיתא בפרק הגזול (דף ק) והתם גמי' אמרינן
 ופליגי דר' הויה בר יוסף ולא אמרינן ופליגי גמי' דרבי אבהו ורבא
 מפרש התם טעמא דרמי בר חמא דאמר אין עירוב פרשיות כתוב
 כאן

דף כנע"א גמרא מהי זה בורר לו אחר זה בורר לו אה' .
 פי' רש"י ז"ל דמשמע זה בורר לו כ"ד א'
 וזה בורר לו כ"ד אה' . ושניהן בוררין
 להם עוד אח' הרי ט' וה"פ למה לי הא בתלת טמיה ומפרקי' ה"ק כסוה
 בורר לו כ"ד אה' זה בורר לו כ"ד אה' ופוסל אותו כ"ד . סביר חבירו
 שניהן לרביין לברור להן אחר ואינן יכולין לכופ' זה את זה . וזה סביר'
 אינו נכון שאין כמשמע משמיהו כ"ד אלא אחר עון השלשה ספקה כפן
 וכדאמרינן בדיני' ופי' ס"ד כדאמרינן כ"ד בתר דפסלי להו אולי
 ובדרי להו בי דינא אחריתא אלא חנן הוא דמתרבי כ"ד ומעיקרא קס"ד
 דיון אחר ועוד אי מעיקרא קס"ד ב' וקשיא ליה היכי מתרן זה בורר לו
 כ"ד אחר זה בורר לו כ"ד אה' היינו הך היינו שאין ללשון המקשה ללשון
 המתרן סוס סנוי אלא הכונה הוא שהרב מפרש בה וז"ל לפרושי זה טורי'
 כ"ד א' ופוסלו זה ב' א' ופוסלו ועוד דמי מעיקרא קס"ד ב' ודאי
 כשחבירו פוסל בית דינו הוא שאין כמשמע כ"ד אה' לא שלשה ולא תשעה
 אלא כ"ד שלם הנריך לדיני ממונות ועל כרחו כסוה בורר זה פוסל הוא
 אלא ה"פ דמעיקרא אי דיון אחר קמני קשיא ליה ופי' כ"ד א' קמני קשיא
 ליה דאי אה' קאמר מאי זה בורר וזה בורר דודאי זה בורר לדעתו של
 חבירו לברור לעלמו בעל בוררו של חבירו אינו יכול דהא קמני זה פוסל
 דינו של זה זה פוסל דינו של זה אלא על כוונ' כולם לדעת שניהם
 הם כבדרי' ולדעתם ושניהן בדיון וא"כ מאי זה בורר מאי בריר' או עוש' כאן
 ולפי' הכי בעי סתם היכי קמני אי ב' או דיון ומעיקרא מתרן כ"ד ופרכי'
 וזה מתרן ומתדר למאי דקשיא ליה ה"פ רעבדי הכי כיון דדעת שניהם
 הוא לר'ך ומתרן שמתוך כך ינא הדיון לאתוי' דלייבי בעלי דינא ומגלי
 להו טעמיהו כדפרש"י ז"ל . והא דאקטינן ואפילו ליה גמי מעבד
 והא אחר רבי אלעזר משמע דקס"ד מעיקרא סוה בורר לו כ"ד סבירין
 זה מעבד ובורר לו כ"ד של עיר אחרת דפרי בתי דיון בעיר אחת לא
 עבדי איב' והיינו דקשיא ליה דר"ח דהא טעמיה דר"ח כד פלא וינא
 מנה על מנה הוא ובעיר אחת ליתיה להאי טעמא והיינו דאמר רבא כגון
 כ"ד רב הונא ורב חסדא דאמר ליה מאי קא מטרבנא לך אלא מה עד
 השתא דקא מטרב ליה איריין . ופי' הענין דרב הונא ורב חסדא כל
 אח' קבוע לו בית דינו בבית מדרשו חוץ למדינה זה למרחק זה למערב
 ובני מדינה קרובים לזה כמו לזה דלא מטרב ליה : ואוקימנא בערכאות
 סבירין . וקשיא לי תיבא לה"מ דקאמא בסינא פוסל דינו של חבירו
 כמו ערכאות אלא לרבנן היינו פוסל דקאמר בסמוך ואי סלקא דעפך
 כדאמרינן כ"ד בתר דפסלו להו אולי ובדרי בי דינא אחריתא ועוד לה"מ
 זה פוסל דינו של זה דקמני סינא היינו רישא . ויש לומר רישא קמני
 סאם זה בורר לו בית דין של שלשה בערכאות זה פוסלן ואומר איני דן
 אלא בפני בית דין של פלוני ופלוני וסינא קמני גונא אחריתי שאפילו
 זה בורר דיון אח' לפגמו זה פוסל אותו כדברי רבי אמר אבל לרבנן אינו
 יכול לפסול דיון א' של חבירו לפי שהוה אומר לו בורה אתה לעמך אותו
 חכם שאתה רונה בו וישבו שניהם בדיון . ומסתברא שאינו פוסל
 בערכאות אלא משום מומחין סאם זה בורר בערכאות זה בורר לו
 מומחין . מהיונין עלה מדר"א וכן פיר' רש"י ז"ל לקמן בשמעתין
 ודיינין בערכאות כדאוקימנא ולא פסול ממש קאמר אלא בעינא מופלא
 ולפוס הכי מתניתין הכי קמני זה בורר לו בית דין א' בעירו בערכאות
 וזה פוסלו דאמר בתקום הוה' אי רונה זה בורר לו אחר בערכאות
 זה פוסלו משום מקום הוה' עד שיהיו שניהם בוררין להם עוד בית דין
 בורר לומר רבין מלוה ודין לזה אלו מעבדין . ומיהו רבא דמוקי לה
 במומחין כגון כי דינא דרב הונא ורב חסדא לאו משום משלוותא פסלי
 גבו דלא תדכרינן הכא בשמעתין מומחה וגדול ממנו אלא בערכאות
 ומומחין קא איריין הכא אלא משום מאי מטרבנא ליה הוא פוסלן הא
 אפילו במומחין ושון . ומשמע דאף על גב דלא אוקימתא דמתניתין
 במסקנא מכל מקום דינא הכי כדבבא וכן אומרינן בס"ר ז"ל נקטינן
 מינה דבערכאות היבא סוה בורר לו בית דין פלוני יכול הלה לומר איני
 דן בערכאות אלא אחר בית דין מומחה אי מלך ואפילו ליה מני
 מעבד ואף על פי שערבאות כאן ומומחה בעיר אחרת והיינו אוקימתא
 דמתניתין דקא מתרן מעיקרא כדפרישית אבל אם היה בית דין זה מומח'
 זה אומר כאן זה אומר בבית הוה' מלוה מני מעבד אבל לזה לא והיינו
 דרבי אלעזר שניהם בעיר אחת אי גמי כגון כי דינא דרב הונא ורב
 חסדא שני מדינה קרובים לזה כמו לזה שניהם מעבדין כיון דכניהם
 מומחין או שניהם ערכאות והיינו דרבא אלא זה אומר לפני בית דין

חרושי סנהדרין לקושים מהרמב"ן ז"ל

מה שהעלו בזה שמועה גזלות וחבלות בשלש ושמחין הוקשה להם
לראשונים ז"ל סערי דיני גזלות דנין אותן בכלל כדלמדין כבכל קומא
(דף ק"א) חקן ביטא נבב גלימח גרסאח נבב ספרח והוא דגול פדנא
דחורי מחבריה ופתח לקמי' דרב בתמן והכי דייגי דין מסור כההוא
דחורי חכריה דמיטא דבי ריש גלותא והואו דלמק דו גבי' כסא דכספא
וגבי שורף שטרות הוה עובדא ואכפיי' פרסא לרב חשי ונאגי ביה ככסור'
ללמי' ובכ"מ ההוא שפתא דהוה חכמו עליה כי תרי קס חד מנייהו מסרה
לפרס גבנא דתלכא וההוא רעיה דמסרו ליה חיובא ואביל תרמי מנייהו
דסולח יד כפקדון היונו גזלות כדלמדין לעיל גזלות דכתיב וקרב בעל
הבית אל האלהים ובבא בתרא אבולי עובדא דחוקת הכתים ממי כעית
בבאי ארעא וכן כל כיוצא בהן ואם כאלו לומר דגלוסא מסוס אומותא
דארץ ישראל הו' אי נמי כדכפס כענין שמתרו בערק החובל (דף ס"ד)
בההוא תורא דלמסודא דיוקא וזמר רבא זילו שיימוהו בעבדא אפרדיך
עלה והאמר רבא כל הגסום כעב' אין דנין אותו בבבל ופרק דלי מסיס
אינו במשפט ומה ראו להקשות במשפט הזה יותר מכלל המקומות הללו
ועוד דהא גזלות שכיחי טפי ואית בהו חסרון כיום ובאלי דרבי מאיר
אמרינן רוב גזול וכל סכן בשאר דרי ועוד שלא מסרו לנו הגאונים
הראשונים כן חלל מעשים בכל יום ודין דיני גזלות בכל מקום
וראינו בתוספות בזה דוחקים שאין בהם משא וכן בספר הישר .
ואני אומר במקום מומחה נשנית זו וקמני דיניי ממונות הודא' והלאות
אין לרד' מומחין כלל חלל הדיוטות במומחין חלל גזלות וחבלות נרבינן
מומחין והדיוטות פסולין בהן ומי' אכן בבבל הדיוטות אכן לא חפסר
במומחין עבדין של ירוש' דמומחין ודיינין בשלימותא דידהו ולפי
שחשבו וז' עס שאר כל המשניות בחרץ ישראל נשנו ובתמן מתיבה לפי'
שכן כן סתם חלל גזלות וחבלות כלל לא נשנו באלו כלל ובתא חמוראין
וחלקו בחבלות דוקי שור כסור ואדם כסור גובין אותו בבבל דשכיחי
ואף גזלות נמי שכיחי ודיני שומרין נמי שכיחי ושכיחי ואית בהו בבבלו
חסרון כים וכדלמי גובין כלם בבבל והטעם ליה לפי סדודות והלאות
הקלו בדין בכל מקום כדי שלא תגעול דלת בפני לווין כמו שמתר
לענין זטורית ולענין מלוא בשאר וכן בדרישה וחקירה כחן חלל גזלות
וחבלות במקום דאפשר במומחין לא תקנו במקום דלא אפשר כל דשכיח
ואית ביה חסרון כים לא ראו טיבטלו דיניהן ומכל ישראל שחבוה לרד'ן
וגו שנטשו שליחותם ונדון ברשומת . וכדלמי דכל דיינין בהדיוטות
בהודאות והלאות חפילו בחרץ ישראל ובגזלות וחבלות בבבל שליחותיהו
עבדין כהו דלי לאו הכי חסור לנו לדון בהם כלל מסוס דכתיב לפניהם
ולא לפני הדיוטות וכדפדפס לעיל וזהו שאמרו לשם לענין גיטין
שליחותיהו קח עבדין מידי דהוה אהודאות והלאות לומר שהרואין
דיין מגויין תמיד הם ורואין לתקנה בכל מקום מסוס חניה ואפילו בה'
כשרין בהדיוטות בהודאות והלאות ולפני סבי מקשינן א"ה גזלות
וחבלות נמי להו בהודאות והלאות וכניטין ואין אנו דנין בהדיוטות
חבלות כלל חלל גזלות במקום מומחין ופרדין כי עבדין שליחותיהו
במקום דשכיחא דלא שכיחא לא עבדין שליחותיהו כלומר לפי מנין אותן
שליחותיהו הילכך הודאות והלאות דשכיחי טובא עבדין שליחותיהו
בכל מקום חכנות דאדם באדם דלא שכיחא כלל לא ריינין בשום מקו'
חבלות דשור כסור וכן גזול דשכיחי קמני כי לא אפשר עבדין שליחותיהו
במקום מומחין לא ומסוס דמתא דמפרשא בדוכא לא מחריבין בה
כחא בדלא איכא הכא חסרון כים ועשוי דניטין חף על גב דליכא חסרון
כים הוא כדלמדין כשלי בנא בתרא ובסרין לענין ערב דכחוס
מלוא הוא דעבד ולא מידי חסרה חפילו הכי כיון דשכיח טובא עבדין
שליחותיהו שאם כן אין כחוסה נעבית בחונה לרד'ן ותהא קלה בעיני
להטויה ותהא נוטל דלת בפני טיטאין כענין בהודאות והלאות וק"ו
וביון דיינין ככתובה דיינין בעשוי דניטין וכולן גירושין וקיושין
ועידי מיתה כדלמדין כסוף יבמות כיון דליכא כתובה לתשלל כדיני
מומנות דמיא : זו ששנינו בפרק אחר דיני ממונות הכל תלמדן
זכות וחובה לא נתברר בנמרה ולא בפירושי ראשונים אם לענין המנין
או שלא ישקרו אותו אבל נראה לי שפילו למנין במנה עמהם שהרי
שנינו בפר' הו' בודקין אחר אחרת מן התלמודים יס' לי ללמד עליו וזות
מעלין אותו ומוסיבין אותו ביניהם משמע שאם עמדו למנין נמנה כאחד
מן הדיינין ובודאי כסם שהוא נמנה לזכות נעשית כך הוא נמנה בין לזכות
בין לחוסה כדיני ממונות דהיינו מעני' דאחד דיני מאכות . ועוד אמרו
א' מן התלמודים שזכר וזת רואין אותו באלו הוא חי ועומ' במקומו והא'
ולפי שמינין להשגיט דיני נפשות הכל תלמדן זכות ואוקימנא בה' מן
התלמודי' שאפי' להיות נמנין הדיינין שנינו שפ' לומר שלא ישקרו אותו
כיון שמת לאיזה דבר אהר רואה טלו הוא חי ועומ' במקומו הרי כבר אמר
טעמו והלך לו וליכא למימר דחיישי' דלמא היה מראה פנים לדבריו עד
שיבאו הכל מודים בהודאתו דא"ה אי אהר רואה אותו באלו הוא חי
ועומד

באן הבא לית ליה דסחולל חלל חליבא דהרדי פלגי כדפריסית ואיכא
דחקשו הכא מסוגין כפ' רלוסו כ"ד (דף כה"ע) דקחמרו ס"ד הואיל
זתן דיני ממונות בשלש ואם היה מומחה לרבים דן אפילו יחיד הכי
נמי לוקדמי ביחוד קמ"ל ואיחא ס"ג אין לך אומה לרבים יותר מתשה
רע"ה וקאמר רחמנא עד דליכא אהרן בהרן וקאפו למחי דפרישית
דהא אכן מדריבן קאחכשרינן יחיד מומחה ומסוס שלא תגעול דלת בפני
לווין . ועוד ממי ראי' מחרג"ה ללל דכריהם ועוד דקדוש החדש
מומחין כתיבי ביה כדלמדין כפ' יס גוחלין (דף ק"א) ומומחין זה שרן
דיני ממונות ביח' הדיוט של תורה ואפילו עשרה פסולין לקדוש החדש .
וי"ל גמר' הסם לא כחית למידק כולי האי חלל ביון דלשכתן יחי' מומחה
דן ביחודי סד"ה סתי קדוש כדיני ממונות קמ"ל ואקשינן ואיחא ס"ג
לחכשו כדיוס קדוש כדיני ממונות ואפילו ביחוד כל דהו וכו' מומח' דמתני'
דהוא מומחה נגמר וכולה סוגיא קושיא ופירוקא חליבא דרב אחא שפיר
אמרו וניהו חליבא דר' אבהו ה"ל למימר דיני ממונות מדאורייתא שלשה
מומחין בעי וקדוש החדש לוכא למימר משוס נעילת הדלת דרבנן ומיהו
לרבי אבהו נמי כיון דתנן היתר נדרים בשלש ואם היה מומחה לרבים
אפילו ביח' סלקא דעתך אמינא תתי קדוש החדש כספרת נדרים קמ"ל
דכתיב החדש הזה לכם וכדנתיב בפר' יס גוחלין מועדי יי' נאמר הפרת
נדרים לא אחרה וכו' כך נראה לי ופיר' מומחה לרבים כדוק להם
כענין שאמרו בקמי' מן המומחה איתמיה גברא איתמיה קמייהו והכל
יוענין בו דגמיר וביביר וקראוהו מומחה לרבים שהוא מומחה להם
ואינו מומחה לתורה שאינו סמוך בר' והוא הנקרא חכם כדלמדין
בפר' כל פסולי המקדשין (דף ס"ב) הפרת נדרים בשלש ר' יהודה אומר
אח' מיה חכם כגון מלן אחר רב נחתן כגון חלל כלומר דגמיר וביביר
ואינו נשמן שאלו היה סמוך וכו' כדלמדין רב נחתן הכא כדיני ממונות
כגון חלל דגמירא וביבירא דיני דיני ממונות ביחודי . ושלשה
המוכרים כאלו בהפרת נדרים הם שלשה בני הכנסת והיינו דמסכדי
לבו וסכדי והם הם שלשה המוכרים כדיני ממונות והם יוספי קרנות
וכשרין לדון דיני ממונות משוס דא"ל דליכא חד דגמיר כלומר שומע
וגמיר או שישאל קודם גמר דין דהא כי קח מסכדי להו סכדי . וערבא
הם שלשה בני הכנסת הללו חלל שהמחוסו אותם רבים והורגלו כדינין
דלי לא גמיר וזו מסכדי להו לא סכדי היינו רועי בקר ופסולין אבל
המומחה הנזכר ברוב מילתן גזלות וחבלות בשלש מומחין וכן כל
הנזכרין בתלמוד במקום הדיוטות הוא הסמוך בר' ונקרא מומחה חכם
לפי שהו מומחה נגמר של תורה שקדלו הכתוב אלהים והוא כשר
להפרת נדרים ביחוד סכהדיוטות הוא כל שלא נשמן ואפילו רב נחתן
ואינו כשר חלל בהודאות והלאות כמו שמוכר כפרק קמא וכו' קח דיני
נמי בהודאות והלאות שליחותיהו קח עבדין כדלמדין בפר' החובל
(דף ס"ג) וכמסכת גיטין (דף ק"א) ורואיני בתוספות קושיא אה'
דלמדין בשמעתא קמיתא אי קסבר עירוב פרישות כתוב כאן ליבטי נמי
מומחין בהודאות והלאות ואי קסבר אין עירוב פרישות כתוב כאן שלש'
למה לי אלאה הדיוטות כשרין והא בפר' התגרה אמרינן אביי אשכחיה
לר' יוסף דקח מעשי אגישא ח"ל וזה אכן הדיוטות ותינא לפניהם ולא
לפני כתיב דבר אחר לפניהם ולא לפני הדיוטות ח"ל שליחותיהו קח
עבדין מידי דהוה אהודאות והלאות אלאה פסולא בהדיוטות מהתם
הם מעלין אותה כדוק . ואני אומר הדיוטות פסולין ודלי מלהים
נפקא היכא דכתיב אלהים בעינן מומחין היכא דלא כתיב אלהים לא
בעינן מומחין חלל הדיוטות כשרין אבל לא בא כתוב אלהים חלל לומר
שדינין של הדיוטות אינו דין אבל לאסור עלינו שלא נזקק לפניהם אינו
במשמע לכך הונדך הכתיב לפניהם ולא לפני הדיוטות כשם שערבאות
של כותים חף על פי שאתה יודע שדוניהם כדון תורה אי אהר רשאו
להזקק להם כך בהדיוטות חסור לך להזקק להם ועיקרה מלהים
נפקא דקאמר רחמנא ואלה המספטים לפני האלהים שאני אומר לך
ולא לפני הדיוטות ולא כדברי רש"י ז"ל שפרסם דלפניהם קמי אשכנעם
זקנים שעלו עמו להר חף על גב דלקמי כתיבי והכי חקשי ליה אביי
לר' יוסף היכי מעשי מר אגישא והרי חסור לך לדון ולבעלי דינין לדון
בפדך כלל והיינו דקאמר שליחותיהו דידהו קח עבדין להסיר אותנו
לדון שאלו בא לומר שדינו דין דהיה לו לומר התם כדי שלא תגעול דלת
בפני לווין ובטעמא דרישה וחקירה ומלי שליחותא דידהו איכא למעב'
בין לדין בין לדידהו דיני ממונות בעי דרישה וחקירה ומסוס שלא
תגעול דלת שאינן לרבינן והדיוטות נמי מאחי טעמא הנשרינן להו כרים
מכילתן חלל חקוס שאמרו דיניהם דין אחרו משוס שלא תגעול דלת
מקום שאמרו דנין אותו בבבל אחרו מסוס דשליחותיהו קח עבדין
להסיר בית דין לדון ולבעלי דינין להזקק לנא לפניהם ועשוי דניטין
הודאות והלאות הוא דכיון דשכיחא ואיכא כתובה לתשלל כדיני ממונות
דמיא כדלמדין בשלי יבמות . כן נראה לי וזה כפסוד ופרח . וכן

חידושי סנהדרין לקוטנים מהרמב"ן ז"ל

רו

ועוד במקומו אלא יותר אמה מחסכו והוא לן למימר וכה א"מ התלמוד
 ומת פסוק ועוד ס"ב מה זו אלה שאלו למה אלו היה קיים הדר בו
 והלא לקולא מולין בו אפילו להחזיר הכל לדבריו והיאך אמרו מואל
 מכלל דבינו דלמא יכול הוא לחזור וללמוד חובה בגמר דין אלא אלא
 מולין בו שלא יחזור לעולם דהא משא ומתן הוא לדרידה ולית ביה גמר
 דין ודבר זה לא ניתן ליכתוב שחס הוא חי אינו נמכה עמהם וכשהוא מת
 נוחס שמה אחריו כל אדם ומשך כשהוא חי קולו אחד כשהוא מת קולו
 שבעים אמה אחריו ואלו אמר כל רשותיו ומת מי איבא למימר הכי ואכן
 זה סתם קאמרין ומשעט שכבר סיים זכיותו ורשותיו אלא ודאי ס"מ
 שמוין אסד במחלוקת הדיוטין וכן פ"ו ר"ש ו"ל רואין אומון לענין המעין
 ועוד פיר' לקחן כפר' בגמר הדיון דוכה שהולין דברו וטעמו אלא מה
 שאלו בגמרא אמר אחד חוששין לו ותחיה לו א"כ היאך אמרו שם בגמ'
 וזהו פ"ו הרב ו"ל דהפי קא מיבעי ליה מי אמרינן דלמא אי לא כשתפק
 היה ממש בדבריו ונרדף לסמוך הדיון להביא דייטוס אחרים ומדבריו
 למדנו שאין כך בשוכה שכבר אמר טעמו וממסו אלא נמכה אחד בכלל
 הדיוטין אבל כשלא למד חוששין לו ותחיה לו א"כ היאך אמרו שם בגמ'
 פ"ס דאמר ר' יוסי בר חנינא דלמא להכי אר"י בר חנינא וכה לומר
 דהיבא לוכה מונין לו אחד אבל כשלא זכה דין אחר יש לו שטרף לסמוך
 את הדיון בגמרי ויאבא למימר הכי פרכי' וכה אין לא זכה אין חוששין
 לו כלל דאי הכי לישמעינן ר' יוסי בר חנינא לא זכה וכ"כ בשוכה שאין
 אחריו דלמא היה הדיוטין . הא למדנו מ"מ דהא דתקן ודיני נפשות
 הכל מלמדיו וזות ומפרשי' לה בגמרא בלחד מן התלמידים שאפילו
 לענין התנין מן דוכותה רישא דביני ממוכות הכל נמנין בין לזכות בין
 לחובה כלומר שהן נמנין בדיון להלך בהן אחר הרוב . וחס תאמר א"כ
 לר' יוסי בר יהודה דאמר אפילו אחד מהעדים מלמד עליו וזות מנינו
 עד נעשה דיון . איבא למימר כיון דאיבא בית דין שלם חון ממנו אינו
 נקרא דיון אף על פי שהוא נמכה בכלל לענין המחלוקת . ומיהו הא
 דתקן אחר יש לו ללמד על ענמו וזות שומעין לו נראה שלא למנין אמרו
 אלא שלא ישחקו אותו והיינו דלא קתני אלא שומעין לו . וב רוסלמי
 אשכחן הכי מני אמר אח' מן העדים יש לו ללמד עליו וזות וכה חנירו
 וביישו וכה חנירו וביישו אחתו ממניס לראשון לשני לטניס בשמיעה
 כה דהא דלמר ר' יוחנן והוא שנודכה מפי ענמו אין מושבין אותו דיון
 הרי שנודכה מפי ענמו ומלמד עד דיון לא מליבו עד נעשה דיון ונראה
 דה"ר שנודכה מפי ערו והי"ט אס אמר אחד מן העדים יש לו ללמד
 עליו וזות והי' שלשה וכל אחד ראה דבריו של ראשון מי מעלה ומושבין
 אותו כיניסם הראשון שהחיל ויהי' הוא נמכה בכלל הדיוטין ותפקיס
 עדות בלחד שהרי יש סס פנים אחרים או שמה לשני מונין ולא לראשון
 אס רואין שהוא יותר חכם ויודע לזכות או שמה לטניס כלומר לזכות
 ועד נעשה דיון וקס' השתא דכיון דאמרי עד מלמד וזות בלחד מן
 התלמידים הוא שמעלין אותו ומושבין אותו כיניסם וכשטיבן כשמיני'
 מן הדא דמר ר' יוחנן שנודכה מפי ענמו אין מושבין אותו דיון ולא אמרו
 שהיו מלמד וזות על ענמו אלא ששומעין לו ואין משחקין אותו וכן נתי
 לדברי האומר דעד מלמד וזות לא אמר שמושבין אותו דיון שאין עד
 התמיד נעשה דיון אלא לומר שאין משחקין אותו ולדברי חכמים משחקין
 אותו כניסיה משום דמיחו כנגד עדות פטעמא דתפרס בגמרין ומו
 גרטינן בירושלמי חזקיה א"ל הרי שהי' ונא להירג וכשתפק כך אומרים
 הואיל ולא כשתפק היה לו ללמד על ענמו וזות שמע' יוחנן ומר הא
 שאלתיה דתמרא אלא מני הרי שהי' ונא להירג ואמר יש לו ללמד על
 ענמו וזות וכשתפק כך אלו אומרים הואיל וכשתפק היה לו ללמד על
 ענמו וזות וכשתפק את' הא אמורה אמורה זה סיעד לפי' רש"י ו"ל שפי'
 בתלמיד וכשתפק אחר שטרף לסמוך את הדיון שהרי כבר פירשנו שהוא
 ענמו אינו נמכה במנין לא לומר ששומעין דבריו ואין משחקין אותו וכן
 סה וכה הרי שפיקס מן השמים ומה לנו עליו הא נראה שחוששין שמה
 היה ממש בדבריו וסותרין דיון ודנין אותו בתחלס כשנהדרי חדסה
 אבל מכלל כל הדברים טולה בדינו בלחד מן התלמידים שזוכה שגמנה
 במנין הדיוטין לענין המחלוקת ושומעין דלמא שיכבו בדיון שנים מוכין
 או מחייבין ואחר חולק עליהם ותלמיד אחד או שנים מן השוק רואין
 דבריו של יחיד אין אותו היחיד כולל במיעוט אלא הולכין אחר רוב העיר
 ואף על פי שאין רוב דיוטין שיכבו חלה בדיון זה ובדקתני . ומלמתי
 דין לר' משה הספרדי ו"ל שכתב דיני ממונות הטהמות והטהרות האב
 וזכו הדין ותלמודו מונין בשנים ודיני נפשות ומכות וקדוש החדש ועבוד
 השנה האב וזכו הרב ותלמודו מונין אותם בלחד . זה שאנו מונין האב
 עם הבן בין בלחד בין בשנים בגון שהי' אחד או חובה שומעין דבריו שאין
 היה מן התלמידים שאין יש לו ללמד וזות או חובה שומעין דבריו שאין
 נשדדיו עמו ונשעט גמר דין אין גומרין את הדיון בקרובים שהדייטין
 הקרובים פסולין דיון ואף על פי שיש לרקדק בדברי הרב ו"ל ונכרסמו
 מכל חוקס למדנו שהוא מונה אחד מן התלמידים למנין הדיוטין ועוד

כתב אחר אחד מן התלמידים יש לו ללמד עליו וזות מעלין אותו עומס
 לסנהדרין אפילו אחר הגדון ענמו יש לו ללמד על ענמי וזות שומעין
 לו . עליון למנין והוא שיש ממש בדבריו . וזוה אנוי מודה לו כמו שכתב
 למעלה . ומלמתי כן כשמוכחין על דבריו הא גאון ד"ל ואס נחלקו בית
 דין שהם שלשה פנים אומרים כך אס שוין בחכמה מניחין דברי יחיד
 ועושין דברי שנים ואס האחד עדיף מן השנים הולכין אחר מי שניתן טעם
 לדבריו ע"כ . ולא נתחוו לו ממתניטין דסנהדרין דגמרא פ"ע מי'
 בפרק קמא דיבמות (ד"ה) גבי מחלוקת דבית שמאי וזות הלל אמרינן
 בגון רובא ת"ד לא עשו ב"ש כדבריהם דהא ב"ה רובא ומ"ד עשו כי
 אוליגן בחד רובא היכי דכי הדדי ניטרו הכא ב"ש מהדדי טפי . וק"ל
 התם כמ"ד עשו אלמא אס אחד מהם חכם גדול מכל חביריו אין דבריו
 בטלים . ויש לומר התם לא יושבין בדיון הש עושה כדקון ענמו לפי
 שלבו נוטה אחר חכמה אבל סנהדרין כולן גריבין להם והוא הי' שישכחו
 כולן לאותו דבת ר' אלא דרחמנא אחר אחריו רבים להטות הלך בשלם'
 דיוטין נמי הולכין אחר הרוב ועדיין קסה לי הא דיבמות גמרא אליעזר
 בן הורקנוס דבטלו דבריו ומד"מ שגלי וידוע שאין דבורן כחוק .
 ואס תאמר הן ענמו רשאין לעשות כדבריהם אריהו קום לכו בפסיחה
 וידעי טפי אבל אחריו לא והמניח הרולה לעשות כדברי בית שמאי
 עושה כדברי בית הלל עושה אלמא כל אדם עושין כן ושמה יש לומר ר'
 אליעזר ור"מ יחיד במקום רבים אין דבריו של אחד במקום שנים אבל
 רבים ורבים אין הולכין אחר רוב מנין אלא אס רבו הולכין אחר אחד
 חכמה מכל מקום זה סיעד קתן לדברי הגאון ו"ל ואין דברי החכם
 כטיולין מיד אלא שאלין עליהם למקום הוועד שהם יש לכן לברר כיון
 דתמחד וגמר טפי אבל אס אי אפשר לברר עושין כדברי המרובין כמו
 שגשו במחלוקתן של ר"א ור"מ כדפרישית : **ובפרק ארבע מינות**
 (ד"ה) הא דבעי מיניה מרב' שפת כותי הבא על הבהמה מהו כלומר
 שתהא בסקילה תקלה וקלון בעינן בישראל במוזר דלית בה תרתי והכא
 תקלה איבא שהכותי חייב קלון ליבא דכתיב ביה הכי ולא מתבייש ועוד
 דלקלון דכותי לא חיישינן דלא דלמא תקלה אף על פי שאינן קלון מחייבית
 בהמה לסקול' ועפ"כ לה רב שפת מניתייה והיא כדפרישית של מורת כהנים
 ומה חילנות וכו' והבדילתא מחלמתה כך היא שמייה והרבתתא האש' ואז
 נהנת' אס אדם חטא בהמה מה חטאה אלא מפני שבלת לאדם תקלה
 על ידה לפיכך אמר הכתוב תקל . והלא דברים קל וחומר ומה ביה'
 שאינה יודעת בין טוב לרעה על שבלת לאדם תקלה על ידה אחרת
 מורה תקלה אדם שגורס לחבירו להטעומו מדרכי חיים לדרכי מיתת על
 אחת כמות וכו' כיוצא בדבר אמה חומר אבד תלכדון את כל המקומות
 והלא דברים קל וחומר ומה מקומות וחילנות שאינן רואין ולא שומעין
 ולא מדברים על שבלת לאדם תקלה עליהם אחרת מורה שחת שרוף
 וכלה והעבירס מן השלם אדם שגורס לחבירו להטעומו מדרך חיים
 לדרך מות עכ"כ וכו' מפני מה אמרה מור' לאבד את כל המקומות ולשרוף
 את החילנות מפני שמוכירין גטומו של אדם והלא דברים קל וחומר ומה
 אס כך חס המקום על כבודן של רשעים ק"ל על כבודן של לדיקים ע"כ
 הכדויתא השנויה בספירא הנס פטר ר"ש מחלפת הכדויתא הון דכותי
 העובד לאילין נאשר האילין ומתחייב על ידו שריפה וכ"כ כותי הבא על
 בהמתו . וזקש' עליה אלא עמדה דנוסוס תקלה נסקלת כותי השמתח'
 לבהמתו מיתסר וסקלה ופסקה' כיון דאשכחן בישראל שאין נעבד
 אשור להדיוט איבא ועדי דלישראל שרי וכותי אשור ואקש' לישראל
 ענמו מיתסר מידי דהוה ארביעה דהא לישראל אפילו קלון איבא ומתרח'
 אביי זה קלובו מרובה וזה קלובו מועט ומשום קלון מועט לא קטלינן ל'
 לבהמה ופי' רש"י ו"ל דס' לאכתי דתקלה וקלון בעינן ולית לי' דר"ס
 א"כ ס"ל כותיה ומתוך דקלובו מרובה איבא קלון אפילו לכותי לשיטת
 רש"י ו"ל קשה מה ענין חילנות נעבדין לבהמה לעבדת התם אישורו
 בעלמא הוא דאשרין ששעת עבודה ואפילו בלא עדים מה שאין כן בבהמ'
 דבגמר דין הדבר תלוי אלמא זו משום תקלה באשרת ובגמר דין איבא
 תקלה ואלו משעת עבודה באשרין בלא עדים דליבא תקלה כלל . ותו
 קשיא דהא אשירה דכותי יש לה ביטול אלמא אישורא בעלמא רביעה
 עליה ובביטול פקע אישור מניה ואע"פ שהכותי נהרג אלמא לאו משום
 תקלה הוא ור"מ נעבד דלישראל דלית ליה ביטול אדרבה היא הבהמת
 דתקלה וקלון בעינן הלכך בישראל דליבא תקלה וקלון אין לה תקנה להמיר
 דומיה דרביע אלא שחת ושרוף וכלה בכותי שאין קלון לא חשש הכות'
 לתקל' אלא אשור הוא שאסר הנעבד כדי להתרחק מע"א עד שכתב
 ותו קשיא דהאי ברית' דת"כ קתני בהם כהדרי קלון כע"א בכותי דקתני
 מפני שמוכירין גטומו של אדם וכו' ועוד הקשו ו"ל על שיטתו של רש"י ו"ל
 שפירש דאביי לית ליה דר"ס והרי כל עיקר' לא כה לכותי אלא לתקן
 הקושי' שהקשו על ר"ס לא מעת' כיון דלא בעית לא תקלה כותי השמתח'
 לבהמתו שאסר ויקטלה והלשון האחר שאמר הרב ו"ל שמתוך שקלובו
 מרוב איבא קלון אפילו לכותי מזה דלא מדכרינן בגמ' כך סברא ועוד

חרושי סנהדרין לקוטים מהרמב"ן ז"ל

דמ' ת' איתורב ליה ר"ש ואיבו לא חמר אלא תניחיה אילנות זב"ב ליכא למיגמר כלל וכדארי מוז השמועה קשה ועמומה . ופס' בתוספות באמרו בה לשונות דחוקים הרבה ורחוקים ביותר מלשון הגמ' . אבל כך חזי פובר פירושה דבעי מיניה דר"ש כותי הבא על הבהמה מהו ופירשו בגמ' דבעין משום דתקלה וקלון בעינן והבא תקלה . איכא וקלון ליכא דלא חיישינן לקלון דכותי שאינו תמביים ממנו בישראל או דלמא תקלה כתיקור וא"ל רב שפת תניחיה אילנות כעבדין דארץ ישראל שאמרה בהם תורה השחת שרף וכלה ואין להם תקנה נמי כביטול ומשום תקלה דכותים הן כשרינין ור"ש לא חשש עכשיו לטוף הכרייתא ומ"מ איפשטא בעיה והוא לא בא ללמד אלא על עיקר בעיין הכותי הבא על הבהמה ולומר שהיא כסקלת האילנות ואי משום תקלה לחודה ואי משום דאיכא נמי בכותי בע"א קלון כ"ש דאיכא קלון בעריות . ומה שהקשו מענין הביטול שהרי נעבד דכותי יש לו ביטול אע"פ שהכותי נמיתה אלא לאו משום תקלה וקלון דכותי הוא וזע"פ שאלנות דא"י אין להם ביטול ה"מ משום דחייבי ע"א דישאל כדאיתא בפ' כל הנלמים . וזו הקושיא אינה לר"ש אלא לעיקר הכרייתא שחפרט טעם השריפה משום תקלה דכותי או קלון שלו אבל י"ל דביטול עלמא אחרונה הוא דכל שמינו עליו חשש הכותי לתקלה או לקלון דעובד וכיון שפסלו ופטלו ונעקר שם ראשון ממנו אין כאן משום תקלה וקלון ופנים חדשות באו לכאן וכפאסר ע"א דישאל אפילו לאחר ביטול לא משום תקלה וקלון דישאל דהא קי"ל ע"א של כותי ביד ישראל אסורה אע"פ שהעובד כותי שלא חמר השחת שרף וכלה משום תקלה או קלון דכותי שחבא לרשות קודם ביטול אסורה עולמית לא הטעם גיורה שלא יחמוד ויקיים ומה שהקשו שהעובד איסורו מיד קודם גמר דין שלא בעדים ואפילו שאין הכותי כסקילה י"ל קסבר ר"ש ישראל הבא על הבהמה כשונג נסקל . אף על פי שאין הרובע כסקילה דומיא דאילנות ומ"מ תקלה חשיבה ליה ואין נרדף לומר כותי הבא על הבהמה כשונג לפי שהוא נהרג שהיה לו ללמוד ולא למד והלכך אילנות ובה"מ נרבעת שוין הם אלא דדומה רב שפת חס החמנא אכעלי חיים לידע בודאי אם באת תקלה על ידם לפיכך הנריבין הכתוב עדה ועדים וגמר דין שאין הדבר אמת עד שיבדר באלו ולא הנרדף כן בשאר הסעברין בגון אילנות ומיהו כולם משום תקלה או קלון הם מתבערין כבר פירשתי פשיטותו של ר"ש בזה ואקשי בגמ' לא מעשה כותי התפתחו לבהמותו תיתסר ונקטלה פי' זו הקושיא על עיקר הכרייתא הוא דכיון שמתעבו הכרייתא שאמרה משום לתא דכותי ואילנות כשרפין הוקשה לנו בגמ' מיד אלא מעשה בבהמה נמי לאמר כן ומשקרי' ליכא מיד דלישראל לא אסרי והאי ליטא סירכא דשאר דוכתי נקט והבא ה"ק לישראל שרא אע"ג דאיכא תקלה וקלון טפי לבותי לא כ"ש והקשו לישראל נמי תהא

אסורה דהא איכא תקלה וקלון טפי דומיא דרביעה גם זו הקושיא על עיקר הכרייתא ומשנתניו שפירשו טעם הסקיל' משום תקלה וקלון וכן אילנות מפני כך הן כשרפין וחזר אביי לתא שהייט סבורין מתחלה ותיקן זה קלונא מרובה זה קלונא מועט לומר שאין טעם האיסור בדביע' אלא משום תקלה וקלון וסוגיא דכרייתא נמי דקתני בספרא קלון דאילנות קלון מועט הוא וכעלי חיים לא חיישינן ליה . נמלכת הכרייתא מתורבת וטעם אביי מתוך כך דכדרי אביי וכדארי שעלה מהכרין בכותי הבא על הבהמה דפטור דלא כר"ש והיה ראוי לבעלי הגמ' להקשות ולר"ש דליף בעלי חיים מאילנות תיקשי ליה הך אלא שבא רבא ופי' טעם אחר אחר תורה בהמה הנתיב מעביר' תיהרג כלומר משום תקלה וקלון כדקתני מתני' בהדיא אלא דכרוס רבא דתקלה וקלון בלא הגאיה לא מחייבי בעלי חיים וזה הטעם עולה כדכרי ר"ש דכותי הבא על הבהמה חסיל ופשיטתא דאילנות לומר כשם שחייבו באילנות כשרפין משום כותי דחיישינן לתקל' או לקלון נמי דידיה בישראל כך בעלי חיים אע"ג דהם רחמנא עלייהו דלא קטלי להו אלא בתקלה דאיתא להו בדביעה דכותי בישראל דהא איכא הגאיה ותקל' דכותי תקלה היא וקלון דיד' נמי קלון הוי דרבא פריך לר"ש לא תקשינן בסיומא דאביי לר"ש מיד כך נראה לי דרך השמועה וזה הפי' מלבן הסוגיא ומחזיר אותה כהגון בלא קושיא וכלא טעם : דהא דאמר רב אחא מדפתי למאי דקא"ל רבא בר רב חנן לאביי וכו' איכה יעבדו למעוטי חמי שיטה מגומגמת היא אבל רבו המפרשים ז"ל ומחזיריה דשפתא דקסבר רב אחא חרפי' דעיקר וסמכתיה . דתנא דכרייתא לא משום יתווא דזוכח דהא איכא למימר אינטרד למיחשנין מעבודה לעבוד' א"כ דלא היבין ידעינן מהשתחיהא לחודה אלא עבודה הנעשית לנבואה כדכתי' והשתחית לכוני י"י מיהך ואיתא זביחה ורביא כל הנעשה בפנים ואיתא השתחיהא ורביא כל דרך כבוד אלא עיקר אסתכתא דתנא מתיבה יעבדו דמשמע בכל העבודות דוקא כדכרס ומעשה הולכנו זביחה לרבות עבודת' פנים דהקרב והולכנו השתחיהא לרבות את עמיה ואלמלא דכתיב בלתי ליה אלהיך שריקן כל העבודות לשם המיוחד לא הייתי מרבה אלא זביחה בלבד דמיעוט דאיכה יעבדו אבולה מיתוקס בר תהני דפריט בבו רחמנא והולך נמי לא יזכרו עוד את זבחייהם אזהרה לזביחה שלא כדכרס . כדכתי' בהשתחיהא אזהרם ועוגב אלא לרבא בר רב חנן איכה יעבדו חמי מועט שאלו לרבות כדכר' דרך בזיון לא נריבא קרא דהיינו עיקר עבודה בכל מקום וכאשפתח בפעור והא דאמרינן בכליהו תנויה כדכר' מאיכה יעבדו נפקא לאי דליכטרך להבא אלא להשתח דכתי' ודאי מתתם נמי נפקא ולא מנטרך למתוי קרא אחרונה דפשיטא ליה נקט . וארי זה כיון :

ברך רחמנא דסייען מריש ועד כען

